

prof. dr hab. Violetta Przech
Akademia Muzyczna
im. Feliksa Nowowiejskiego
w Bydgoszczy

Bydgoszcz, dnia 18 czerwca 2023 roku

RECENZJA

dorobku artystycznego/naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego Pani dr Ewy Olejnik, w tym osiągnięcia naukowego/artystycznego, sporządzona na zlecenie Rady Doskonałości Naukowej w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego, w dyscyplinie artystycznej *sztuki muzyczne*, dr Ewie Olejnik.

Podstawą przygotowania recenzji była wzorcowo przygotowana dokumentacja habilitacyjna, w tym: Autoreferat, Wykaz osiągnięć artystycznych, opublikowane Recenzje osiągnięć artystycznych (wybór) oraz dzieło (wersja audio).

Przebieg kariery zawodowej Habilitantki

Pani Dr Ewa Olejnik jest absolwentką Akademii Muzycznej im. Fryderyka Chopina w Warszawie (obecnie Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina). Dyplom ukończenia studiów oraz tytuł magistra sztuki w zakresie kierunku *reżyseria dźwięku* uzyskała w roku 1994 na podstawie pracy magisterskiej *Kompozytor i wykonawca wobec rozwoju fonografii*, zrealizowanej pod kierunkiem prof. Krystyny Diakon. Stopień doktora sztuki muzycznej, w dyscyplinie artystycznej *reżyseria dźwięku* Ewa Olejnik uzyskała w 2016 roku na podstawie rozprawy doktorskiej stanowiącej dzieło artystyczne *Architektonika „Epifory” na fortepian i taśmę Pawła Mykietyna jako wyraz szczególnej koegzystencji warsztatów: kompozytorskiego i fonograficznego w procesie twórczym dzieła muzycznego i w jego konkretyzacji wykonawczej i fonograficznej* (uchwała Rady Wydziału Reżyserii Dźwięku Uniwersytetu Fryderyka Chopina w Warszawie z dnia 27.01.2016 roku). Funkcję promotora w postępowaniu pełnił prof. dr hab. Witold Osiński, zaś recenzentami byli: prof. dr hab. Lidia Zielińska, prof. dr hab. Krystyna Diakon. Bezpośrednio po ukończeniu studiów magisterskich

Habilitationka podjęła działalność dydaktyczno-naukową w macierzystej uczelni na Wydziale Reżyserii Dźwięku, z którym pozostaje nieprzerwanie związana (aktualnie na stanowisku adiunkta).

Doświadczenie zawodowe reżysera dźwięku w specjalności *reżyseria muzyczna* Habilitationka zdobywała już w okresie studiów w Teatrze Współczesnym w Warszawie (1990-1993), gdzie realizując dźwięk do przedstawień teatralnych wyposażona została – co podkreśla – w cenne umiejętności, m.in. „...umiejętność pracy w sytuacji stresu i błyskawicznego reagowania na niespodziewane sytuacje związane ze specyfiką spektakli live” [Autoreferat, s. 4]. W kontekście doskonalenia warsztatu reżysera dźwięku dr Ewa Olejnik wskazuje również na znaczenie działalności, prowadzonej z niezwykłym rozmachem, w ramach spółki pod nazwą „Sonorama Ewa Olejnik Katarzyna Rakowiecka” świadczącej usługi w branży fonograficznej. Imponująca różnorodność podejmowanych zadań, realizowanych we współpracy ze znanymi i prestiżowymi podmiotami kultury i edukacji, zasługuje na wyrazy uznania. Wreszcie – wychodząc naprzeciw zapotrzebowaniu rynku w zakresie edukacji najmłodszych, dostrzegając przy tym niedostateczny poziom dostępnych materiałów [„Mój niepokój – zwraca uwagę Habilitationka – budził spadek zainteresowania książką wskutek zdominowania wrażliwości i wyobraźni młodych ludzi przez kulturę masową, a także niski poziom artystyczny i realizacyjny produkcji dźwiękowych dedykowanych dzieciom”, Autoreferat, s. 4], dr Ewa Olejnik, z udziałem Beaty Wus, powołała w roku 2005 Akademię Rozwoju Wyobraźni BUKA, specjalizującą się w produkcji audiobooków dla dzieci. Od 2015 roku Akademią, pod nową nazwą – Wydawnictwo BUKA Ewa Olejnik, Habilitationka kieruje samodzielnie. Działalność tę, naznaczoną pasją i poczuciem misji, zweryfikowały liczne osiągnięcia: prestiżowe nagrody i wyróżnienia, znakomite rekomendacje, opinie, recenzje, a także patronaty obejmowane nad premierowymi publikacjami przez wysokiej rangi podmioty opiniotwórcze i medialne (por. dane w dokumentacji habilitacyjnej). Przede wszystkim jednak, co dla Habilitationki najcenniejsze i potwierdzające postawę ideowca – to „[...] entuzjastyczne reakcje słuchaczy – dzieci i rodziców [...]” [Autoreferat, s. 6]. O znaczącej pozycji Wydawnictwa BUKA świadczy również fakt, iż jest ono współorganizatorem i partnerem wielu przedsięwzięć o charakterze artystyczno-edukacyjnym, m.in.: prezentacji i warsztatów, spotkań ze współtwórcami audiobooków, koncertów, dedykowanych nie tylko dzieciom i rodzicom, ale również bibliotekarzom i nauczycielom.

Ocena wskazanego przez Habilitantkę osiągnięcia artystycznego/naukowego:

Dr Ewa Olejnik, zgodnie z wymaganiami obowiązującej ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, przedstawiła osiągnięcie naukowe/artystyczne w postaci dwóch odmiennych formuł fonograficznych, stanowiących odzwierciedlenie głównych nurtów jej zainteresowań i aktywności zawodowej:

1. *Bogusław Schaeffer: „Dialogues”* / album CD / premiera fonograficzna / wyd. Aurea Porta Foundation & Bôlt Records (2019).

2. *Nathaniel Hawthorne: Opowieści z zaczarowanego lasu. Nasiona granatu*, seria *Mity greckie* / audiobook 2CD z książką / premiera fonograficzna / Wyd. BUKA, inne postaci wydania to: e-book oraz plik mp3 do pobrania online.

Ujęty w formułę „fonograficznego obrazu” utworu muzycznego monograficzny album *Dialogues*, ku czci Bogusława Schaeffera (1929-2019), opublikowany w roku jubileuszu 90. urodzin, a zarazem w roku śmierci wybitnego polskiego kompozytora – czołowego awangardzisty, zawiera pięć niepublikowanych wcześniej utworów, stanowiących reprezentację różnych etapów twórczości kompozytora, obejmujących łącznie okres 45 lat:

- *Dialogues* na dwa fortepiany (1996)
- *Uneinigkeiten* na dwa fortepiany (1988)
- *aSa* na klawikord solo (1973)
- *4H/IP* na fortepian na cztery ręce (1966)
- *Koncert na 2 fortepiany* (1951)

Interpretatorami zarejestrowanych dzieł byli wybitni artyści: Andrzej Karałow (fortepian) i Maciej Piszek (fortepian, klawikord). Natomiast autorką reżyserii dźwięku w jej komplementarnym ujęciu (nagranie, montaż, zgranie, mastering) oraz współautorką taśmy, współtworzącej kompozycję *aSa* – jedną z pięciu zarejestrowanych w ramach albumu, jest Habilitantka. Zwraca uwagę interesująca koncepcja doboru repertuaru – z jednej strony odwołująca do różnych etapów twórczości kompozytora, z drugiej zaś umożliwiająca prześledzenie proponowanych przez twórcę oryginalnych rozwiązań w ramach jednorodnej obsady zdominowanej przez duet fortepianowy w dwóch odsłonach: na dwa fortepiany oraz na fortepian na cztery ręce. Niewątpliwym wyzwaniem dla wykonawców, ale także, a może tym bardziej, dla reżysera dźwięku jest awangardowy profil estetyczny zarejestrowanych

kompozycji B. Schaeffera, przejawiający się w koncepcjach, z założenia negujących tradycyjne wzorce, wykraczających poza uświęconą tradycją „normy”, zarówno w sferze organizacji muzycznej jak i interpretacji wykonawczej.

Elementem godnym uwagi jest współautorstwo taśmy, której zawartość dźwiękowa, zgodnie z intencją twórcy kompozycji *aSa* odnotowaną w partyturze, ma być jej integralną częścią. Co interesujące – nie odnaleziono rzeczonyj taśmy, w związku z czym jej „bytowe urzeczywistnienie” (określenie Habilitantki, Autoreferat, s. 15) powierzone zostało dr Ewie Olejnik oraz wykonawcy utworu Maciejowi Piskowi. „Odzwierciedlenie schaefferowskiego idiomu poprzez zintensyfikowanie waloru napięciowo-ekspresywnego przyjmęam jako główny cel w modelowaniu struktury brzmieniowej taśmy. Zadanie zostało wykonane z największą uwagnością i wrażliwością” (Autoreferat, s. 15-16), co potwierdza uzyskany rezultat fonograficzny.

Realizacje podjęte przez Habilitantkę wymagały, oprócz umiejętności czysto technicznych (warsztatowych, w tym zaangażowania właściwego sprzętu, który wraz z odpowiednią przestrzenią akustyczną, gwarantuje najwyższą jakość fonograficzną), ogromnego udziału muzycznej wyobraźni Habilitantki, która z pełną świadomością złożoności podjętego zadania, a równocześnie z pasją eksploratora konstatuje: „Prapremierowe urzeczywistnienie dzieła muzycznego w obrazie fonograficznym jest dla każdego reżysera muzycznego szczególnie odpowiedzialnym i twórczym wyzwaniem, wspaniałą okazją do gruntownej analizy tkanki muzyczno-brzmieniowej i próby odczytania kompozytorskiej intencji bez uwarunkowań wynikających z istniejących już nagrań” [Autoreferat, s. 13-14]. W tego typu pionierskich realizacjach do głosu dochodzi podejście prawdziwie fenomenologiczne z jego podstawowym hasłem *Zurück zu den Sachen*, postulującym „nieobarczone” obcowanie „sam na sam” z dziełem, sprzyjające uchwyceniu jego istoty (eidos), na co uwaga Habilitantki w podejmowanych działaniach wydaje się jednoznacznie ukierunkowana, a dobitnie przekonują uzyskane rezultaty – nie te jedynie, które zgłoszone zostały jako „osiągnięcie” w postępowaniu... W tym kontekście przemilczeć nie mogę, dobrze mi znanej, niedawno opublikowanej CD *Panopticum II* (Wydawnictwo fonograficzne DUX i AMFN Sagittaria, 2022) z kompozycjami Zbigniewa Bargielskiego (muzyka kameralna: kwintet fortepianowy *Schizofonia* i *Fonoplasticon* na kwintet dęty i fortepian oraz *Concertino* na fortepian i orkiestrę). Jest to niezwykle interesująca i ważna publikacja, zarówno ze względu na rangę

kompozytora, dobór repertuaru, znakomite interpretacje wykonawcze, ale i w równym stopniu z powodu wysokiej jakości fonograficznej, którą w istotnym zakresie zawdzięcza dr E. Olejnik (reżyseria nagrania, montaż, zgranie, mastering). Płyta ta w pełni zasługuje na miano fonograficznego wydarzenia, dołączając do wielu innych osiągnięć fonograficznych dr Ewy Olejnik.

Drugą formułą fonograficzną, zgłoszoną przez Habilitantkę w ramach osiągnięcia, jest dzieło multimedialne – rodzaj audycji, słuchowiska, gdzie muzyka pełni funkcje podporządkowane narracji wybranego tekstu słownego, współuczestnicząc w uwydatnianiu, dopełnianiu cech, walorów pozamuzycznego przekazu.

„Audiobook postrzegam jako doskonałe medium edukacji artystycznej dziecka [przekonuje Habilitantka]. Poprzez uruchomienie postawy kreatywnej wobec multimedialnej formy: sztuki słowa, muzyki, grafiki – pobudzamy inteligencję i wyobraźnię młodego odbiorcy” [Autoreferat, s. 5]. Motywowana tym przeświadczeniem, na podstawie kryteriów artystycznych, poznawczych, wartości humanistycznych i etycznych, dr Ewa Olejnik z wielką starannością dobiera teksty słowne, a w zakresie ich interpretacji podejmuje współpracę z wybitnymi aktorami, kompozytorami, muzykami-wykonawcami, artystami grafikami, zapewniając tym samym najwyższą finalną jakość produkcji. Urzeczywistnieniem tych cech jest audiobook *Opowieści z zaczarowanego lasu. Nasiona granatu* Nathaniela Hawthorne’a. *Nasiona granatu* to dziesiąta z zaplanowanych dwunastu opowieści w ramach serii wydawniczej *Mity greckie*, której celem jest, jak informuje Habilitantka: „wprowadzić młodego człowieka – przyszłego odbiorcę sztuki i uczestnika kultury europejskiej w świat mitologii, odwołując się, za sprawą tekstu XIX-wiecznego amerykańskiego romantyka, do najbardziej wartościowych wzorców literackich” [Autoreferat, s. 16]. Wyznaczony cel w pełni został osiągnięty, o czym przekonują recenzje, opinie, komentarze, dostępne w zasobach Internetu, przywołane również w dokumentacji habilitacyjnej. Ich autorzy kierują wyrazy uznania czy wręcz zachwytu, by przykładowo przytoczyć w tym miejscu kilka losowo wybranych wypowiedzi:

„Wydawnictwo Buka zadbało o każdy najmniejszy detal audiobooka. Od oprawy muzycznej, która wprowadza słuchacza w świat starożytny, po przepięknie zilustrowaną opowieść w formie książki. Kojący głos Krzysztofa Tyńca sprawdza się tu fantastycznie. [...] *Nasiona granatu* zachwyciły mnie całkowicie. Spodziewałam się czegoś prostszego – po prostu

przeczytania historii, a otrzymałam przepięknie podaną opowieść. Nie umiem powiedzieć co podobało mi się bardziej – oprawa muzyczna czy sama historia, która mimo wszystko mnie zaskoczyła”. [blog Karoliny Lubas]

„Muzyka idealnie koresponduje z emocjami zawartymi w tekście. Interpretacja Krzysztofa Tyńca sprawia, że opowieści słucha się z zainteresowaniem i dużą przyjemnością. Można równocześnie śledzić tekst w książce”. [portal Biblioteki Szkoły Podstawowej nr 1 im. Tadeusza Kościuszki w Zawierciu]

„Audiobooki wydawane w serii <Mity greckie> łączy wyjątkowa oprawa – muzyczna i wizualna. [...] Zamysł wydawnictwa, by przybliżyć najmłodszym mitologię został zrealizowany w pełni i w zachwycający sposób”. [portal Kobietnik – inna bajka]

Ocena działalności dydaktycznej i innych form aktywności Habilitantki

Swoje dydaktyczne credo dr Ewa Olejnik ujawniła w Autoreferacie:

„Pracę dydaktyczną [...] postrzegam jako nieustającą podróż przez zawiły labirynt sztuki fonografii. Podróż inspirowaną talentem i osobowością studenta; jego wrażliwością, wyobraźnią, ciekawością i dociekliwością. Istotą odpowiedzialności nauczyciela upatruję w wyzwoleniu twórczego potencjału ucznia. Towarzyszyć, inspirować, pokazywać możliwości, jednocześnie nie ograniczając; zachęcać do eksperymentowania; stymulować własną naturalną twórczą ekspresję młodego człowieka – w tym tkwi sekret nauczania (Autoreferat, s. 20). Tak rozumianą dydaktykę Habilitantka z powodzeniem wypełnia wykładając na Uniwersytecie Muzycznym Fryderyka Chopina w Warszawie, na Wydziale Reżyserii Dźwięku, dwa główne przedmioty: *Reżyserię muzyczną* (studia II stopnia) i *Realizację nagrań* (studia I stopnia). Znakomite efekty kształcenia potwierdzają laury wielu studentów zdobywane m.in. na prestiżowych międzynarodowych konkursach organizowanych w ramach Audio Engineering Society w Londynie, w Paryżu, w Rzymie, w Hadze. Współpraca Habilitantki ze studentami nie jest ograniczona do prowadzenia przydzielonych przedmiotów. Dr Ewa Olejnik czynnie uczestniczy w realizacji projektów studenckich, wspiera i inspiruje ich działalność, dając tym samym świadectwo doskonałych, partnerskich relacji z młodzieżą.

Imponująca aktywność dr Ewy Olejnik, obejmuje – oprócz działalności dydaktycznej – realizację wielu innych zadań na rzecz Wydziału Reżyserii Dźwięku, ale także tych, które w ramach funkcjonowania UMFC mają charakter ogólnouczelniany. Uczestniczy bowiem w

organizacji wydarzeń związanych z obchodami uroczystości jubileuszowych, w organizacji koncertów wydziałowych i uczelnianych (niejednokrotnie biorąc udział również w opracowywaniu założeń programowych koncertów), nagrywa recitale dyplomowe oraz recitale związane z postępowaniami kwalifikacyjnymi – doktorskimi. Za działalność na rzecz macierzystej uczelni Habilitantka uhonorowana została w 2007 roku Nagrodą Rektora.

Ponadto dr Ewa Olejnik angażowana jest poza macierzystą uczelnią, m.in. w funkcji eksperta badającego i opiniującego warunki akustyczne pomieszczeń (sala koncertowa Opery i Filharmonii Podlaskiej w Białymstoku), a także w funkcji konsultanta artystycznego, np. przy produkcji 15. Edycji Festiwalu Era Schaeffera na zaproszenie Fundacji Przyjaciół Sztuk Aurea Porta.

Warto na koniec dodać, iż dr Ewa Olejnik jest również autorką artykułu naukowego zatytułowanego *Mykietyna inspiracje fonografią*, opublikowanego w „Notatniku Teatralnym” w roku 2013 (wydawca: Ośrodek Kultury i Sztuki Wrocław, Instytut Książki Kraków).

Podsumowując

Interdyscyplinarny, kulturotwórczy i edukacyjny, charakter dorobku i działalności Habilitantki nie pozostawia wątpliwości, iż mamy do czynienia z Osobą o najwyższych i równocześnie niezwykle rozległych kompetencjach: - reżysera dźwięku obdarzonego wyrafinowaną wrażliwością, wyobraźnią i intuicją muzyczną; - kreatywnego, inspirującego pedagoga oraz - niezwykle skutecznego wydawcy, działającego z poczuciem misji – zatroskanego o edukację najbardziej wrażliwej części społeczeństwa, którą tworzą najmłodszy...

KONKLUZJA

Stwierdzam, iż przedłożona dokumentacja wraz z dorobkiem, w tym wskazane szczególne osiągnięcia artystyczne/naukowe, spełniają ustawowe kryteria.

Z pełnym przekonaniem popieram wnioski o nadanie dr Ewie Olejnik stopnia doktora habilitowanego w dyscyplinie artystycznej *sztuki muzyczne*.

Violetta Przech

